

Конспект Лекції 1 – Що таке апологетика?

В цьому відеоуроці ми обговоримо, що є апологетика? Навіщо займатися апологетикою християнину? І які завдання ставить апологетика? Напевно ви всі чули це слово, міркую собі, що звучить воно часто. Воно походить від грецького слова ἀπολογία. Ліпше сказати, що використання цього слова в сенсі «захисту чогось» належить давньогрецькому філософу Платону. Він ужив цей термін в одній зі своїх праць, де описує захист Сократа в суді. Відомий історичний факт, що наприкінці свого життя Сократові довелося захищати свій світогляд, свою життєву позицію. На жаль, він не зміг переконати 500 присяжних, які вислуховували його захист. І Платон, описуючи його промову, роздуми, аргументи Сократа, використовує слово ἀπολογία, як назву однієї зі своїх праць. Саме тому ми і дотримуємося розуміння, що слово позначає «захист будь чого». Ми доволі часто стикаємось із апологетикою: коли намагаємось переконати одне одного в чомусь; коли хочемо обстоювати свій погляд або, можливо, пояснити свою думку щодо поточних подій – то технічно всі наші дії можна зарахувати до сфери апологетики. Ми захищаємо свої погляди, свою позицію. І звісно, саме звідси і походить абсолютне значення або вага, потреба апологетики в житті кожної людини. Коли ми ведемо мову про християнську апологетику, про християнський захист, то що нам, – як людям, які вірують, – слід захищати? *По-перше*, я б сказав про те, що доконечною потребою для кожного християнина, є захист своєї власної віри, для самого себе щодо сумнівів у питаннях, які можуть виникнути. Тож для кожного християнина варто було б ознайомитися зі змістом книг про апологетику, не зашкодило б торкнутись цієї сфери, щоб розібратись у тому, чому я вірю в те, в що я вірю. Ймовірно, що це і є найважливіша функція апологетики. Для кожного християнина вона допомагає розібратись у тому, чому я вірую у ці ствердження; чому я вважаю, що те, що проповідують у моїй церкві – це є правда; чому я переконаний, що це є саме та істина, що має формувати моє життя. В цьому випадку ми можемо пригадати уривки з Писання, коли вірянам слід пояснити людям, які не знають Христа, в що ви вірите. І звісно, що перед тим, як іншим людям почати пояснювати в що *я* вірю, то не зайве для самого себе розібратись, в *що* я вірю і *чому* я в це вірю. Мені лежить на серці прочитати один уривок із Першого послання Петра, третього розділу п'ятнадцятий вірш. Тут дивовижний уривочок. Апостол Петро пише християнам, які переживають утиски, можна сказати, що не фізичні переслідування, а таке, ніби соціальне відчуження, коли християни почували себе невизнаними, неприйнятними суспільством, бо їхні погляди, життєві цінності, їхня позиція, вірування відрізнялися від того звичного укладу життя, що побутувало в

давньоримському суспільстві. Створилась своєрідна соціальна напруга: суспільство їх відторгало, і можливо, десь у більшій чи меншій мірі це відбивалося в утисках більш соціального плану. І ось апостол Петро, коли пише вірянам того часу, каже про те, щоб вони не боялися того, чого лякаються вони. А далі він пише: «*А Господа Христа святить у ваших серцях, і завжди готовими будьте на відповідь кожному, хто в вас запитає рахунку про надію, що в вас, із лагідністю та зо страхом.*» І ось тут, у цьому місці, ця фраза *готовими будьте на відповідь* в перекладі Івана Огієнка на українську мову в мові оригіналу звучить як грецький термін *ἀπολογία*, тобто, будьте здатними пояснити, в чому ж ваша надія. Будьте здатні, буквально, захистити ваші переконання, пояснити, в **що** ви віруєте. Дайте розумну усну відповідь щодо ваших переконань.

Друзі, на моє переконання, кожен християнин має переоцінити, проаналізувати свої переконання: «А чи справді це істина те, що я вважаю правдою?» Звісно, що я в жодному випадку не хочу наражати на небезпеку чи посіяти сумнів у вашому серці щодо керівників вашої церкви. Проте дуже правильно для себе особисто розібратись у тому, що: *по-перше*, те, що навчають у моїй церкві – чи справді це істина; *по-друге*, наскільки те, що я, можливо, з дитинства вважаю правдою за визначенням з певних позицій, відповідає реаліям. Тут слід розібратись, переконатись. І коли мене запитують: «У що ти віриш?», то я повен за Словом Божим, на думку апостола Петра, пояснити в що я вірю. Колись мій однокласник, коли я свідчив йому про Бога, запитав: «А ти можеш своїми словами розповісти, що це означає вірити в Бога?» Я пам'ятаю, що на той момент я процитував уривок із листа до Євреїв, що «віра то підстава сподіваного, доказ небаченого». І я пам'ятаю, що я дуже пишався цим, що згадав цей уривок, що я зміг процитувати його з пам'яті. Та я назавжди запам'ятав ось той позирок його очей, який виражав абсолютне нерозуміння моєї християнської термінології. І він, поглянувши на мене, каже: «А ти можеш якось простіше пояснити, своїми словами?» І пригадую, що я абсолютно не зміг йому пояснити про свою надію, не зміг навіть сформулювати чітко, в що ж я вірю та яких поглядів дотримуюсь... І це було фактично для мене спонукою захопитись, зайнятись апологетикою. І коли я почав читати, більше розважати над запитаннями, що задають люди, які є відповіді на них, то я переконався, що захист вірувань конче потрібен для кожної людини, для кожного християнина. Бо віра, християнська віра, біблійна віра постійно зазнає нападів. У світі є чимало вірувань, і наша християнська біблійна віра конкурує з багатьма іншими позиціями, поглядами. І чомусь ми з вами вважаємо, що християнські позиції – правдиві. І ось нам потрібно захистити їх. По-перше, пояснити собі, а по-друге, допомогти пояснити іншим людям. Християнська віра

зазнає нападів як зовні, так і зсередини. Напади зовні – це коли люди, як ми кажемо, люди не Книги, тобто, які не вважають Біблію авторитетним джерелом інформації – не дотримуються і висміюють, або спростовують, чи чинять спроби спростувати якісь певні християнські твердження. І ось тут вкрай потрібно завжди бути здатним аргументувати біблійну позицію.

Нападки зсередини так само активні, коли люди Книги, так би мовити, котрі дотримуються думки, що Біблія – це достовірне джерело інформації. Вони так само чинять нападки на нашу віру. Можливо кожен з вас брав участь у якійсь дискусії, в якій ви обстоювали ваше розуміння Біблії, що це правдиве її розуміння. І ваш опонент розумів не так, як ви інші місця Писання. І ви сперечались. Ось це і можна назвати *апологетикою*. Хоч правильніше, коли ви бесідуєте з людьми Книги, це можна назвати *полемікою*. Але це те ж частина апологетики і захист вашого світогляду. І ми завжди, все життя в усіх сферах займаємось апологетикою. Коли ви пояснюєте, чому борщ має бути з квасолею, буряком, червоний, а людина дотримується іншої думки, що він має бути без квасолі, без буряка і не червоний – то, за фактом, ваша розмова є апологетичною бесідою. Ви намагаєтесь висунути аргументи, ви намагаєтесь пояснити, бороните свій погляд. Тож кожен з нас матиме чималу користь, якщо ми навчимося правильно висловлювати свої думки, правильно аргументувати, якщо ми навчимося виявляти помилки в розмірковуванні та аргументації наших опонентів. І звісно, що від цього буде велика користь для наших душ і людей, з якими ми бесідуємо. Коли ми навчимося правильно аргументувати свої переконання і спростовувати ті помилки, що є у людей небіблійних поглядів.

В апологетиці є два підходи. І в даному випадку можна було б назвати їх як *негативний підхід* та *позитивний підхід*. Можливо, вам трапиться зіткнутись із такими термінами як *негативна та позитивна апологетика*. Що це означає? Тут я хотів би стисло показати та пояснити різницю у цих підходах. І ймовірно, кожен із вас визначить для себе, який із них ви підтримуєте. Але хочу заздалегідь вас попередити, що нам завжди стане в нагоді використовувати обидва цих підходи при розмові з людьми.

Що таке *негативна апологетика*? Якщо ви коли-небудь грали в якісь командні ігри, то є ситуації, коли команда грає у захисті. Що це значить? Це коли команда докладає всіх зусиль, щоб не дати супернику забити гол і заробити очко в грі. Ви граєте в захисті. В бесіді це знаходить свій вираз в тому, що ви намагаєтесь довести своєму опоненту, що його аргумент немає сенсу або не стосується даного

питання, або немає тієї ваги, що йому надають. Фактично, ваше завдання показати, що аргумент проти ваших доводів не досягає мети. Це і є *негативна апологетика*. В даному випадку – я б хотів сказати – це набагато легше займатися негативною апологетикою. Бо фактично, ви парируєте або зрізаєте аргументи вашого опонента. Завжди при дискусіях з різних поглядів є таке поняття як *тягар доказів*. І в негативній апологетиці тягар доказів саме лежить на вашому опоненті. І я б радив не квапитися брати на себе цей *тягар доказів*, якщо ви не зобов'язані це робити. Наприклад, не завжди слід доводити існування Бога. Завжди можна запитати вашого опонента, попросити його навести аргументи, на чому ґрунтується його переконання, що Бога немає. Іншими словами, перед тим, як доводити існування Бога, попросіть його довести те, що Бога немає. І ось це і є сутність негативної апологетики, коли ви просто вислуховуєте аргументи вашого опонента і показуєте їхню неспроможність. Ще раз хочу наголосити на тому, що негативною апологетикою займатись набагато легше, але не завжди у нас є така можливість. Християнство спростовує не тільки помилкові погляди інших вірувань, але воно й стверджує. Тож коли ми щось стверджуємо чи заявляємо, то в даному випадку це можна порівняти з грою в напад, коли ми не просто захищаємо свої ворота в командній грі, але ми намагаємося забити гол і заробити очко. Ми намагаємось щось ствердити, щось заявити і показати його раціональність. Тобто, нам варто продемонструвати розумність своїх заяв, обґрунтованість та їхню винятковість. Але це набагато важче, бо наші опоненти автоматично починають грати на захист, він починає займатись негативною апологетикою, починає наші аргументи парирувати, зрізати, показувати слабкість наших аргументів. І по-суті в такому темпі та динаміці відбувається завжди бесіда, коли зустрічаються два представники різних віровизнань чи світоглядних систем. І звісно ж, коли ви порушите питання, навіть серед людей віри, які дотримуються думки, що Біблія – це достовірне джерело інформації серед людей Книги, як ми їх називаємо – як взаємодіють віра й розум. Я переконаний, що якщо ви запитаете у вашій церковній групі, чи можливо у ваших братів-проповідників – ви можете почути різні відповіді. Виникнуть дискусії, буде висловлено різні погляди. І звісно, що кожен з нас має певне розуміння. Можливо, воно висловлено, але до кінця не сформульовано. Ми дотримуємося певної позиції в цьому питанні. Й ось коли ми запитуємо, як взаємодіють віра та розум? Що є першим? Спочатку треба повірити, а потім ти зрозумієш, чи треба зрозуміти, а потім ти зможеш повірити. І ось це слід зрозуміти. І коли ви запитаете будь-кого: «Як ти можеш довести, чи можеш знати, що Бог існує?» Так само виникнуть різні дискусії. Навіть між вами, тими, хто дотримується спільних поглядів, варто на початку зайнятись апологетикою. Спочатку спробувати аргументувати, зайнятись

негативною та позитивною апологетикою перед тим, як розповідати про вашу віру людям, які вороже налаштовані до християнського світогляду. На мою думку, кожному християнину слід шукати відповіді на ці запитання.

Наступне запитання, що для мене особисто було одним із важливих питань у моєму християнському житті, в моєму становленні: «Наскільки я можу бути впевнений, що Біблія достовірна?» Я вже згадав кілька запитань. І ось важливий із них, коли я навчався у школі, був для мене такий: «Чи можливі нині чудеса, що описані в Біблії?» Я не пригадую, чому виникла ця дискусія, але швидше за все, що на уроках з фізики в нас був молодий викладач, який знав, що я християнської родини, – а мені було років 16-17, – і він практично на кожному уроці намагався підкреслити, що Біблія – це книга міфів, збірник легенд, бо вона сповнена чудес. І згідно з фізичними законами, які знала радянська наука – я тоді навчався і закінчував радянську школу часів Радянського Союзу – вона доводила, що вони не можливі, бо суперечать фізичним законам. Я пам'ятаю, я ніколи не показував зовні свого хвилювання, намагався промовчати, усміхнутись, але на жаль, всередині, у серці, в мене виникали запитання: «А чи можна довіряти Біблії, особливо в тих місцях, де йде мова про чудеса? Коли Ісус ходив по воді? Коли по Своему воскресінні Він вознісся видимим чином. Або коли ми читаємо про нагодування великого натовпу людей малою кількістю хлібів і риби». І ось наскільки можливі ці чуда? Наскільки фізичні закони, що ми спостерігаємо, регулюють наше фізичне життя в матеріальному світі? Чи можуть вони скасовуватись, переставати діяти? Як це пов'язати? Чи є віра Біблії вилученням розуму, і ми перестаємо стояти на якихось розумних позиціях. І що багато хто видає за віру, коли людина перестає думати чи розмірковувати? Чимало таких питань, над якими слід задумуватись, потрібно для самого себе розібратись, щоб наша віра зміцніла, утвердилась: чому я вірю в те, в що я вірю? Наскільки ми можемо довіряти заявам Ісуса Христа, коли Він говорить про щось, коли Його твердження можуть бути для нас правилами і заповідями життя. Біблія каже, що засвідчення чи докази слів Христа – це воскресіння. Апостол Павло пише, що Бог *«судитиме весь світ через Мужа, що Його наперед Він поставив, і Він подав доказа всім, воскресивши Його із мертвих.»* Дії 17:31 Також каже про це і апостол Петро. Воскресіння було історичною подією, не легендою, не масовою галюцинацією, не бажанням, що видали за правду апостоли. Ось наскільки воскресіння, як історична подія, обґрунтовано. Воно є доконаним фактом, на який ми можемо спиратись. І ось таким чином, якщо ви зможете відповісти на ці запитання між собою, між братами, між людьми, які дотримуються ваших поглядів – ви будете готові пояснити свою віру і людям, котрі не є людьми Книги, а які ззовні.

Завершуючи цю бесіду, першу з вами відеолекцію, я лише повторю, що апологетика вкрай потрібна, бо кожному з нас вона допоможе розібратись: *чому я вірю, у що я вірю*. І апологетика по суті є тим захистом наших переконань, нашої віри. І є чимало біблійних закликів, спонукувань до готовності, до здатності пояснити, роз'яснити. І в цьому відеокурсі ми разом з вами намагатимемось підготуватись, постараємось дати відповіді на ці всі запитання, постараємось навчитись правильно вести розмову, аргументувати свої погляди.